

RISCOS ASSOCIATS A L'ÚS CONCOMITANT D'OPIOIDES I BENZODIAZEPINES (DESEMB 2017)

SENYAL

- En els darrers anys, l'ús d'analgèsics opioides ha augmentat considerablement.^{1,2}
- L'edat (més de 70 anys), els tractaments prolongats, l'ús d'opioides majors, les dosis altes, les formes ràpides i la via transdèrmica són factors de risc d'intoxicació i dependència. Els resultats dels estudis indiquen que l'ús concomitant d'opioides i hipnosedants augmenta el risc d'intoxicació, dependència i mort per intoxicació aguda² en un 50%.^{3,4}

PREGUNTES

Convé conèixer el nombre de persones que l'any 2016 van rebre algun opioide (tramadol, fentanil o altres), el consum en DDD per 1.000 habitants i dia i el nombre de persones que van rebre de manera simultània un hipnosedant i un opioide.

HIPÒTESI

L'exposició de la població general i de la gent gran (≥ 70 anys) als fàrmacs esmentats té una prevalença elevada, i ha anat augmentant en els darrers anys.

MÈTODES

La font d'informació utilitzada ha estat el Registre de prestació farmacèutica del CatSalut. Per analitzar el consum d'opioides, s'han comptabilitzat els pacients als quals s'ha dispensat com a mínim una prescripció d'un dels fàrmacs següents: tramadol (N02AX02, N02AJ14, N02AJ15, N02AJ13), fentanil (N02AB03) i altres (N02A excepte tramadol [N02AX02, N02AJ14, N02AJ15, N02AJ13] i fentanil [N02AB03]). El període d'anàlisi ha estat de gener a desembre de 2016.

Per analitzar el consum concomitant d'un analgèsic opioide i un hipnosedant, s'ha fet un estudi transversal de les prescripcions vigents de pacients amb dues o més receptes dispensades d'un opioide i dues o més receptes d'un hipnosedant, en el període abril-juny 2017.

Per a totes les anàlisis s'ha utilitzat la població Idescat.

RESULTATS

L'any 2016, **481.905 persones** (6,4% de la població) van rebre una o més prescripcions d'un fàrmac opioide (**65,3%** dones i 34,7% homes). La densitat d'aquest consum va augmentar amb l'edat; a totes les franges d'edat va ser més alta en dones (taula 1). Durant aquest

PLA D'INFORMACIÓ I DETECCIÓ DE PROBLEMES DE SEGURETAT CLÍNICA EN RECEPTEA ELECTRÒNICA

període, **53.827 persones** (11,12% de les persones que van rebre opioides) van rebre més d'un opioide.

Taula 1. Consumidors d'opioides (2016)

Edat (anys)	Homes % població	Dones % població
0-17	0,1	0,1
18-34	1,5	2,0
35-49	3,3	4,5
50-64	6,4	10,3
65-69	9,5	15,5
70-79	12,7	21,9
80-89	18,2	29,2
≥90	24,5	32,7

Un **73,3%** dels usuaris (353.259 persones) va rebre **tramadol**. Un **9,1% (44.084 persones)** va rebre **fentanil**, d'aquests un **95% en forma de pegat**, i un **15,4% en presentacions d'acció ultraràpida**. Un **28,7%** (138.389 persones, 63,2% dones) va rebre **altres opioides**: morfina, oxicodona sola o associada a naloxona, codeïna associada a paracetamol o ibuprofèn, tapentadol, buprenorfina i petidina.

Entre 2009 i 2016, el consum d'opioides ha augmentat de 6 a 10 DDD per 1.000 habitants i dia. **El consum és molt més alt en els ≥ 70 anys, en els quals ha passat de 36 a 40 DDD per 1.000 habitants i dia** (figura 1).

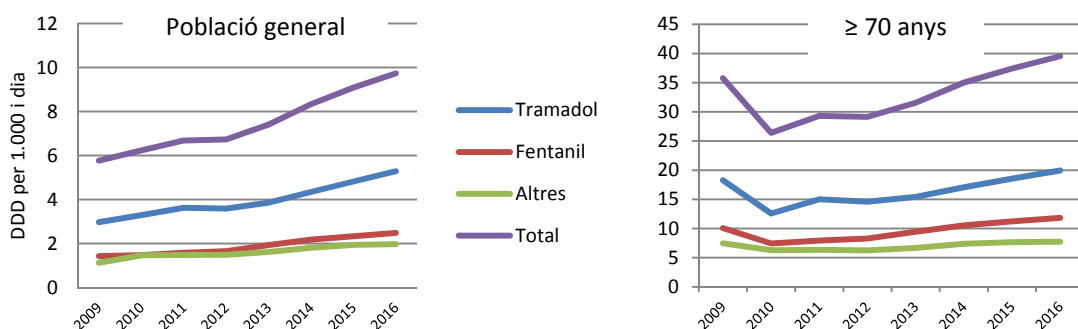


Figura 1. Consum d'analgèsics opioides a Catalunya. En els ≥ 70 anys, que en consumeixen quatre vegades més, el consum va disminuir sensiblement l'any 2010, i va tornar a augmentar de 2011 a 2016.

El fentanil és l'opioide que més ha augmentat en els ≥ 70 anys (en un 18%). De les seves formes farmacèutiques, la més utilitzada van ser els pegats (2 DDD per 1.000 habitants i dia el 2016; 11 DDD per 1.000 en els ≥ 70 anys). Els nebulitzadors, les pel·lícules bucals i els comprimits (ultraràpids) van ser les formes farmacèutiques que van experimentar un

PLA D'INFORMACIÓ I DETECCIÓ DE PROBLEMES DE SEGURETAT CLÍNICA EN RECEPTEA ELECTRÒNICA

increment més gran (de 2.136%, 167%, 76%, respectivament, en població general, i 876%, 71%, 44% en els ≥ 70 anys).

Durant el 2n trimestre de 2017, 62.206 persones (0,83% de la població) van rebre de manera concomitant un opioide i un hipnosedant. En la majoria dels casos (41.017 persones), l'opioide va ser tramadol.

En el mateix període, un 3,8% dels ≥ 70 anys **va fer ús simultani de com a mínim un opioide i un hipnosedant**. La prevalença d'aquest ús concomitant va ser més alta en les dones i també com més avançada era l'edat (taula 2). Aquestes diferències de sexe i edat van ser similars amb tramadol, fentanil i els altres opioides.

Taula 2. Ús concomitant d'opioides i hipnosedants (abril a juny de 2017)

Edat	Homes		Dones		Tots	
	Usuari	% població	Usuaris	% població	Usuaris	% població
< 65	4.649	0,15	13.355	0,44	18.004	0,30
65-69	1.388	0,78	5.253	2,62	6.641	1,76
70-79	2.981	1,19	13.352	4,36	16.333	2,93
80-89	2.686	1,93	14.496	6,37	17.182	4,69
> = 90	520	2,45	3.526	6,23	4.046	5,20
Total	12.224	0,33	49.982	1,31	62.206	0,83

Per terme mitjà, un any després de la primera prescripció d'un analgèsic opioide, un 18,5% dels pacients encara en consumien. Aquesta taxa de retenció en tractament va ser de 19,5% amb tramadol; 23,1% amb fentanil, i només 8,4% amb els altres opioides. També va ser més alta

en dones i més llarga com més avançada era l'edat. No obstant això, amb fentanil la retenció en tractament en les dones va ser més alta en la franja de 65 a 69 (de 30,3%).

CONCLUSIONS

Entre 2009 i 2016 el consum d'analgèsics opioides va augmentar **de 6 a 10 DDD per 1.000 habitants i dia**. El consum es va concentrar sobretot en els ≥ 70 anys, en els quals ha passat **de 36 a 40 DDD per 1.000 habitants i dia**. El tramadol ha estat el que han consumit més persones. El fentanil és el que ha augmentat més en els ≥ 70 anys.

Un 3,8% dels ≥ 70 anys i un 0,83% de la població general van fer ús simultani d'opioides i hipnosedants. La prevalença de l'ús concomitant d'opioides i hipnosedants va ser més alta en les dones i més alta com més avançada era l'edat (fins a 89 anys), tant per al conjunt dels opioides com per a tramadol i fentanil.



PLA D'INFORMACIÓ I DETECCIÓ DE PROBLEMES DE SEGURETAT CLÍNICA EN RECEPTEA ELECTRÒNICA

Un any després de la primera prescripció d'un analgèsic opioide, un 18,5% dels usuaris continuava consumint-ne. Aquest percentatge va ser més alt en els usuaris de fentanil (23%) i en les dones de 65 a 69 anys.

¹ Madrideo R, Diego L. Estan canviant les pautes d'utilització dels analgèsics opioïdes? Butll Inf Ter 2015; 26: 36-43.

² Henche Ruiz AI. El auge de la analgesia opioïde. Problemas relacionados con su uso a largo plazo. Bol Farmacoter SESCAM 2016; 17: 1-8.

³ Sun EC, Dixit A, Humphreys K, Darnall BD, Baker LC, Mackey S. Association between concurrent use of prescription opioids and benzodiazepines and overdose: retrospective analysis. BMJ 2017; 356: j760.

⁴ Park TW, Saitz R, Ganoczy D, Ilgen MA, Bohnert ASB. Benzodiazepine prescribing patterns and deaths from drug overdose among US veterans receiving opioid analgesics: case-cohort study. BMJ 2015; 350: h2698.